

**Amnesty International Norge
Landsmøte 2023**

**Arbeidsgruppe:
Menneskerettigheter**

Innhold

MR 1/23: Vedtaksforslag om lobbyarbeid for innføring av tredje juridiske kjønnskategori	2
MR 2/23: Vedtaksforslag om å bygge ut og styrke det anti-rasistiske arbeid i Norge	3
MR 3/23: Landsmøteuttalelse: Innfør samtykkelov	6
MR 4/23: Landsmøteuttalelse: Stopp menneskerettighetsbruddet på Fosen	7

MR 1/23: Vedtaksforslag om lobbyarbeid for innføring av tredje juridiske kjønnskategori

Fremmet av: Amnestygruppen på Stavanger Katedralskole

Forslag til vedtak: Lobbyarbeid for innføring av en tredje juridisk kjønnskategori.

Ordinært vedtaksforslag til Amnesty Norges landsmøte

Bakgrunn for vedtaksforslaget:

Ble foreslått av SV i Stortinget 25. februar 2021, men forslaget fikk ikke flertall.

Begrunnelse for vedtaksforslaget:

Å være av det tredje kjønn i Norge, kan oppleves som fremmedgjørende og ekskluderende. For eksempel er det få steder (spesielt utesteder), som har et toalett avholdt dem som ikke passer de to andre kjønnskategoriene. Å bli tvunget til å velge én kjønnskategori, enten det er på offentlige steder, eller i passet, gjør at man ikke føler seg sett. Å innføre en tredje kjønnskategori ville ført til at de av tredje kjønn hadde blitt mer synlige, mer komfortable, og ikke minst, mer trygge.

Hva kan Amnesty i Norge gjøre:

Amnesty kan gjøre lobbyarbeid i Norge.

Beskriv hvor i Amnesty i Norges nasjonale strategi vedtaksforslaget passer inn:

Dette vedtaksforslaget stemmer med stolpe 2. Dette fordi Amnesty, ved å arbeide med dette, ville ha «stått opp mot alvorlige tilfeller av diskriminering særlig knyttet til kjønn (...) i Norge». Forslaget passer også under punktet «arbeider for rettigheter til (...) transpersoner verden over ved å aksjonere mot diskriminerende lovverk og praksis». Dette da en eventuell tredje kjønnskategori også ville inkludert transpersoner som identifiserer seg med denne kategorien.

Innstilling fra styret til vedtaksforslag om lobbyarbeid for innføring av en tredje juridiske kjønnskategori

Styret takker Amnesty-gruppen ved Stavanger Katedralskole for det innsendte vedtaksforslaget.

Etter gjennomgang av vedtaksforslaget innstiller styret til landsmøtet å støtte vedtaksforslaget.

Forslaget vurderes av styret til å være klart formulert, en innføring av et tredje juridisk kjønn har en tydelig forankring i menneskerettighetene gjennom retten til beskyttelse av privatliv og som en del av diskrimineringsvernet. Forslaget henger godt sammen med Amnesty i Norges strategi 2022-2030 og stolpe 2 om en verden fri for diskriminering, ved å ta for seg diskriminering knyttet til kjønn og helse.

Amnesty i Norge har tidligere jobbet med denne saken ifm arbeidet for retten til å endre juridisk kjønn, men selv om rett til endring av juridisk kjønn ble innført i lovverket i 2016 kom ikke et tredje juridisk kjønn med i loven.

Styret vil gjøre landsmøtet oppmerksom på at dersom Amnesty i Norge skal arbeide for inkorporering av tredje juridiske kjønnskategori, vil det av ressursmessige årsaker være nødvendig å nedprioritere lobbyarbeidet for forbedring av helsetilbud til transpersoner.

MR 2/23: Vedtaksforslag om å bygge ut og styrke det anti-rasistiske arbeid i Norge

Fremmet av: Oda Nigist Wigstøl, Leder av studentrådet og deltaker i studentgruppen i Tromsø.

Forslag til vedtak: Bygge ut og styrke det anti-rasistiske arbeid i Norge

Ordinært vedtaksforslag til Amnesty Norges landsmøte

Begrunnelse for vedtaksforslaget:

Det å leve et liv uten diskriminering på bakgrunn av din etnisitet og hudfarge er å leve i tråd med menneskerettighetene. Jeg mener derfor at dette er meget relevant for Amnesty Norges arbeid. Det er tydelig at mange ønsker å vise sin solidaritet og støtte i kampen mot rasisme, jeg mener at Amnesty har mer enn nok belegg for å prioritere denne kampen på nasjonal basis.

Jeg mener anti-rasistisk arbeid er brennaktuelt, og at det er det i tråd med at Norge blir mer og mer multikulturelt og multietnisk. Det økende mangfoldet i vårt land medfører også kanskje enda større polarisering rundt tankesett om hvorvidt rasisme er viktig, eller i det hele tatt eksisterende i Norge. Mange kan fastslå at de opplever rasisme i Norge jevnlig og at dette har en effekt på deres handlingsrom, psykiske helse, følelse av tilhørighet, og selvtillit/selvbilde.

Over de siste årene har saker som omhandler rasisme og rasistiske hendelser vært tydelige i media. Det har vært mange saker som omhandler enkelt personer, men også situasjoner som tyder på at strukturelle former for rasisme også finnes i Norge. Rasisme er et stille virus som berører mange mennesker, men som på sett og vis også kan være usynlig for mange. Jeg mener at sakene omhandler Bernt Hulsker og Atle Antonsen ikke er unike i seg selv, og at hendelsesforløpet ikke er i særklasse, og at mange beskriver at lignende hendelser har skjedd dem. Det som gjorde at disse to sakene fikk så mye oppmerksomhet handlet altså trolig mer om hvem som var involvert og ikke hva som skjedde.

Jeg mener det er viktig at vi i Amnesty prioriterer anti-rasistisk arbeid slik at den vanlige personen i gata, som også blir utsatt for rasisme, av folk med langt mindre sosial status, vet at deres kamp er en prioritet, at de står ikke alene i denne kampen, og at dette faktisk er et brudd på deres fundamentale menneskerettigheter.

I media har vi også fått følge to norsk kongolesere som for tiden saksøker Lillesand Kommune for deres opplevelser av mobbing, rasisme og vold på en ungdomsskole der de er. I en situasjon som denne er jentene det gjelder utrolig sårbare. Det å bli utsatt for rasisme kan klassifiseres som psykisk vold, og i mange tilfeller som disse jentene beskriver, kan det medføre både traumer og PTSD. På samme tid finner mange av de som opplever rasisme seg i en posisjon hvor de må stå opp for seg selv, og egentlig ikke vite om det vil bli tatt på alvor, eller om den de betror seg til vil forstå alvorlighetsgraden i det som foregår.

Fredrik Solvang og Tinashe Williams snakket begge åpent på talkshowet «Lindmo», om deres opplevelser av rasisme i Norge. Solvang beskrev kampen hans som en kamp fylt med selvforakt og ensomhet. Og i et oppfølgingsintervju med Dagsavisen ble Williams spurt om hva hun trodde var grunnen til at mange mener det ikke finnes systematisk rasisme i Norge. Hennes svar var som følger:

«Enten er det fordi du ikke vil se det, eller fordi du ikke har noen «people of colour» i din omgangskrets. For hvis du spør dem, har de mange historier å fortelle.»

Iselin Shumba har også vært en aktiv bidragsyter i den offentlige debatten om rasisme i Norge. Hun forteller følgende til Fædrelandsvennen:

«Hvis jeg hører ordet «neger» eller «negresse» så tar jeg samtalen. For hvem andre skal ta den for meg?»

I juni 2020 opprettet Amnesty International Norge en signaturkampanje i etterkant av drapet på George Floyd. Mordet på Floyd kom for mange som et sjokk, for noen som en påminnelse, og for andre var det en slags belysning av deres tankers verste scenario. Dette var et mord som skjedde rett foran øynene på en hel verden, og det var et mord som skjedde på bakgrunn av George Floyd's hudfarge. Denne hendelsen foregikk i USA, men stort engasjement ble vist for saken her i Norge. Hele 200.000 mennesker i Norge signerte Amnesty Norges kampanje.

Hva kan Amnesty i Norge gjøre:

Jeg mener Amnesty kan være mye mer synlige i kampen mot rasisme. Alle kampene Amnesty jobber for som omhandler anti-diskriminering er viktige, men jeg håper vi, som utgjør Amnesty International Norge kan komme sammen om å prioritere arbeide mot anti-rasisme, da dette mangler.

Explainer-videoer kan være gode verktøy for å legge frem hva rasisme er og hvordan det utfolder seg. Jeg mener også at en bedre utarbeidelse av Human Rights Dialogue kan være nyttig. På samme tid ser jeg for meg at anti-rasistisk merch også kan være med på å rette søkelys på temaet. Etter suksessen med «love is a human right» armbåndene er dette en indikasjon på at folk er interessert i, og liker å ha fysiske gjenstander som er med på å gjenspeile deres solidaritet.

Kampanjer og flere signaturkampanjer som er med på å støtte opp om de modige sjelene som har anmeldt og stått frem med sine opplevelser av rasisme og lignende kan også være en måte for Amnesty Norge å ta være med delaktige.

Jeg mener at ved å vedta at dette er noe vi ønsker å prioritere, vil det også motivere for en fortgang i planleggingen, kartleggingen og utredelsene som allerede er i gang i organisasjonen. Det å ta inn over seg at dette er noe vi burde ha prioritert og jobbet målrettet mot lenge er et element til denne saken som kanskje også burde belyses. Vi har rett og slett muligheten til å være en av de første på ballen, og det er en sjanse vi sammen, burde ta.

Beskriv hvor i Amnesty i Norges nasjonale strategi vedtaksforslaget passer inn:

Målsetting 1 Amnesty i Norge har i 2030 bidratt til å forsvare ytrings- og organisasjonsfriheten og redusere diskriminering av utvalgte grupper i prioriterte land.

Stolpe 2: En verden fri for diskriminering. Stå opp mot alvorlige tilfeller av diskriminering – særlig knytte til kjønn, etnisitet og helse både i Norge og internasjonalt.

Innstilling fra styret til vedtaksforslag om å bygge ut og styrke det anti-rasistiske arbeid i Norge.

Styret takker Oda Nigist Wigstøl for det innsendte vedtaksforslaget.

Etter gjennomgang av vedtaksforslaget innstiller styret til landsmøtet å støtte vedtaksforslaget

Forslaget vurderes av styret til å være klart formulert, og har en tydelig forankring i menneskerettighetene knyttet til vern mot diskriminering. Det er også knyttet tett opp til Amnesty i Norges strategi 2022- 2030 gjennom stolpe 2 En verden fri for diskriminering ved å ta for seg alvorlige tilfeller av diskriminering basert på etnisitet.

Amnesty i Norge har i sin handlingsplan for 2023 planlagt en utredning på tematikken for å klargjøre hvilke politiske krav Amnesty i Norge skal basere sitt arbeid med antirasisme på. Det vil gi oss et godt grunnlag for å planlegge vårt helhetlige arbeid innen rasismefeltet, og tydeliggjøre hva slags merverdi Amnesty vil ha i arbeid med antirasisme i en norsk kontekst.

Omfanget av det anti-rasistiske arbeidet vil avhenge av den beskrevne utredningen samt handlingsrom og prioriteringer i fremtidige budsjetter/handlingsplaner.

MR 3/23: Landsmøteuttalelse: Innfør samtykkelov

Reell samtykkelov nå!

I november 2022 kom Europarådets overvågingsorgan GREVIO med en klar oppfordring til norske myndigheter om å kriminalisere alle former for voldtekt og vedta en reell samtykkelov. Norge har i tillegg ved gjentatte anledninger, senest i februar 2023, fått kritikk av FNs Kvinnekomité fordi straffelovens voldtektsbestemmelse ikke legger mangel på fritt samtykke til grunn.

Straffelovrådet leverte i desember 2022 sitt forslag til revidering av straffelovens kapittel om seksuallovbrudd til Justis- og beredskapsdepartementet. Her er Straffelovrådet tydelig på at dagens voldtektsbestemmelse ikke går langt nok i å verne retten til seksuell selvbestemmelse. Det er en viktig og nødvendig erkjennelse.

Straffelovrådet foreslår å innføre en ny bokstav b) i voldtektsbestemmelsen som fastslår at seksuell omgang med en person som ikke vil det, og som gir uttrykk for dette i ord eller handling, skal straffes som voldtekt.

Det er tre typer situasjoner som ikke kriminaliseres som voldtekt etter Straffelovrådets forslag:

- **Passivitet:** Seksuell omgang med en person som ikke samtykker eller deltar frivillig, men som av ulike grunner forholder seg passiv.
- **Personforveksling:** Seksuell omgang med en person som utgir seg for å være en annen.
- **Ruspåvirkning:** Situasjoner der en person i ruspåvirket tilstand har vesentlig nedsatte forutsetninger for å motsette seg seksuell omgang.

Straffelovrådets forslag endrer ikke på definisjonen av voldtekt, men gir istedenfor den som er utsatt for voldtekt et ansvar for å uttrykke motvilje. Det vil føre til at den strafferettslige forfølgelsen av voldtekt vil fokusere på handlingene til den som er utsatt heller enn på handlingene til den som er tiltalt, og vil gi fritt spillerom til voldtektsmyter og kjønnsstereotype forståelser av kjønn og seksualitet i rettssalen.

Forslaget fra Straffelovrådet er ingen reell samtykkelov, og vil ikke bringe norsk straffelov i overensstemmelse med internasjonale menneskerettsstandarder. Det oppfyller heller ikke regjeringens løfte fra Hurdalsplattformen om å legge frem forslag til voldtektsbestemmelse som fastslår at seksuell omgang uten samtykke er forbudt og definert som voldtekt.

Hver femte kvinne i Norge har vært utsatt for voldtekt minst én gang i løpet av livet (NKVTS, 2023). Det er dermed liten tvil at det er nødvendig å ta den forebyggende innsatsen mot voldtekt og seksuelle overgrep på alvor. En reell samtykkelov som fastslår at seksuell omgang uten fritt samtykke er voldtekt vil fastsette en tydelig norm som er viktig i det forebyggende arbeidet mot voldtekt.

Amnesty Internationals Landsmøte 2023 oppfordrer justisminister Emilie Enger Mehl å legge fram et lovforslag for Stortinget senest våren 2024 som sørger for at straffelovens voldtektsbestemmelse kommer i overensstemmelse med den standarden som Istanbulkonvensjonen setter, og som slår fast at voldtekt er seksuell omgang uten fritt samtykke, der samtykke blir vurdert i lys av de omkringliggende omstendighetene.

MR 4/23: Landsmøteuttalelse: Stopp menneskerettighetsbruddet på Fosen

Stopp menneskerettighetsbruddet på Fosen!

Amnesty International Norges landsmøte er svært bekymret over den manglende framdriften i regjeringens oppfølging av Høyesteretts dom i Fosen-saken.

Høyesterett sa i oktober 2021 at tillatelsene til vindkraftanleggene på Storheia og Roan bryter med samiske reineieres rettigheter etter FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter (SP-konvensjonen) artikkel 27.

Amnesty International Norges landsmøte understreker statens ansvar for å respektere menneskerettighetene, og forebygge og reparere menneskerettighetsbrudd. Menneskerettighetene skal beskytte mot maktmisbruk fra myndighetenes side. Minoriteter og urfolk har et særskilt behov for vern, også mot et politisk flertall.

Samenes rett til kulturutøvelse er krenket gjennom tillatelsene til vindkraftverkene på Storheia og Roan, og norske myndigheter må snarest avslutte og reparere det pågående menneskerettighetsbruddet. Det er gått 5xx dager siden Høyesterett avsa Fosen-dommen, uten at noen løsning er på plass. Det er grunn til å uttrykke stor bekymring for at de som er utsatt for menneskerettighetsbruddet, reindriftssamene på Fosen-halvøya, fortsatt må bære byrden av manglende løsninger.

Norge arbeider internasjonalt for respekt for menneskerettighetene og FN-systemet. Dette forplikter også hjemme. Amnesty International Norges landsmøte forventer at norske myndigheter holder seg trygt innenfor rammene av menneskerettighetene, og umiddelbart forebygger, avverger og reparerer kjente menneskerettighetsbrudd.

Amnesty International Norges landsmøte er bekymret for konsekvensene av den manglende oppfølgingen av Fosen-dommen for de skadelidende på Fosen, men også for at den internasjonale signaleffekten kan svekke Norges stemme internasjonalt.

Amnesty International Norges landsmøte krever at:

- Regjeringen avslutter og reparerer det pågående menneskerettsbruddet på Fosen snarest. Midlertidige tiltak må gjennomføres slik at de samiske reindriftsutøverne ikke blir ensidig skadelidende i ventetiden.
- Muligheten for forhåndstillatelser må begrenses. Store naturinngrep må ikke kunne gjennomføres så lenge saker fortsatt verserer i rettsapparatet.
- Inngrep i samiske bruksområder må ikke gå på bekostning av menneskerettighetene. Prinsippet om urfolks rett til fritt forhåndsinformert samtykke må respekteres.